

okok, részint pedig tartalmi okok miatt nem mindig megfelelő. Kénytelenek tehát gyakran külső munkatársaknak kiadni a cikkeket referálásra.

Hasonló a helyzet azokkal a fizikai folyóiratokkal, amelyek *annotációt* közölnek az egyes cikkekről. Az annotációk legtöbbször alig haladják meg a címek információs értékét. Még szerencse, hogy ez a gyakorlat viszonylag kevésbé terjedt el (3%).

A fizikai folyóiratok 14%-a nem nyújt semmiféle tartalmi összefoglalást cikkeiről.

A helyzet tehát nem túlságosan kedvező, pedig jogszabály írja elő a szerzői referátumok készítésének kötelezettségét. A jogszabálynak érvényt kellene szerezni.

/BUJLOVA, N. M. – FENINA, N. A.: *O kacsesztve otrazsenija otecsesztvennüh publikacij v Referativnom Zurnale VINITI = Naucsno-Tehnicseszkaja Informacija, 1. sor. 8. sz. 1978. p. 18–19.*

(Futala Tibor)

A földön kívüli életről 1957–1976 között megjelent kormányzati dokumentumok bibliográfiája

A földön kívüli élet nemcsak a tudományos–fantasztikus regények szerzőit ihlette meg, hanem a fokozódó érdeklődés nyomán számos népszerűsítő, ismeretterjesztő írás is született. A vonatkozó irodalom tömegében azonban kevésbé figyeltek fel a hatalmas költséggel végzett kutatások eredményeként készült amerikai kormányzati dokumentumokra, a *NASA (National Aeronautics and Space Administration = Országos Űrhajózási*

és Űrkutatási Hivatal) mellett mintegy 40 intézmény állami támogatással végzett munkájáról beszámoló jelentésekre, a más nyelvekről – elsősorban oroszról – készült fordításokra, a kongresszusi jelentésekre és egyéb kiadványokra.

Ezeknek a bibliográfiáját állította össze az *Oregon Egyetem könyvtára* azzal a céllal, hogy felhívja rájuk mind a tudományos könyvtárak, mind a kutatók figyelmét.

A bibliográfia 135 tételét részben számítógéppel, részben manuálisan válogatták. A tételek között csak olyan művek szerepelnek, melyek *legalább 25%-ban foglalkoznak a földön kívüli élettel*. A megjelenés időrendjében rendszerezett bibliográfiát tárgykör, egyéni szerző, kibocsátó testület és reportszám szerinti index egészíti ki.

A bibliográfiában a legtöbb a Marssal és az élet nyomainak kutatásával foglalkozó írás, a publikáló intézmények között pedig első helyen a NASA áll.

Az, hogy a bibliográfia csak a legújabb dokumentumokat foglalja össze, még korántsem jelenti azt, hogy korábban ne jelentek volna meg figyelemre méltó írások. Így pl. a *Smithsonian Institution* 1894-es évkönyvének egyik tanulmánya egy a Marssal kapcsolatos elmélettel, egy 1943-ból, a neves csillagász, *James Jeans* tollából származó tanulmány pedig a földön kívüli élet lehetőségével foglalkozik.

A bibliográfia összeállítói remélik, hogy az mind a könyvtárak mind az érdeklődők számára hasznos segéd-
eszközt jelent.

/DAVIS, J.: *A bibliography of government documents on extraterrestrial life: 1957–1976. = Government Publications Review, 5. köt. 3. sz. 1978. p.295–309.*

(Dezső Zsigmondné)

TÁJÉKOZTATÁSI MUNKA ÁLTALÁBAN

Az Egyesült Királyság tudományos tanácsadói a külképviseletek szolgálatában

Az első tudományos tanácsadót a múlt század végén nevezték ki az Egyesült Államok berlini nagykövetségére, az Egyesült Királyság pedig 1940-ben nevezte ki az első tudományos tanácsadói missziót Washingtonban az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok közti tudományos és műszaki információcsere lebonyolítása érdekében.

A külképviseletek működésének értékelésével – beleértve a megfelelő személyzet kiválasztását is – több jelentés foglalkozott az elmúlt évtizedekben.

A *Plowden jelentés* (1964) szerint a tudományos tanácsadók feladatai többre tūek: tanácsot adnak a külképviseletek főbiztosainak és nagyköveteinek és beszámolnak a tudomány és technika fejlődési irányairól; új kapcsolatokat építenek ki elsősorban a fogadó ország tudományos köreivel; a külképviselet kereskedelmi részlegével együttműködve növelhetik a brit szellemi exportlehetőségeket.

A *Duncan jelentés* (1968/69) erősen kétségbe vonta egy állandó tudományos tanácsadói állás betöltésének létjogosultságát. Kivitelezhetőbbnek és főleg gazdaságosabbnak látta, hogy szakértők alkalmanként utazzanak a távoli országokba a helyzet felmérése és az illetékes hazai szervek tájékoztatása céljából. A bizottság javaslata

következtében jelentősen csökkent a külképviselők alkalmazásában álló szakértők száma (1973-ban 6, 1978-ban 5 ilyen állás volt betöltve).

Mivel a tudományos tanácsadó igen változatos munkaterületeken dolgozik állomáshelyén ezért kiválasztása igen nagy körültekintést igényel, melybe az összes minisztériumnak beleszólása van.

A tudományos tanácsadó jellemzői:

- a) a tudományos és műszaki műveltség;
- b) jó kommunikációs készség a tudomány és technika kérdéseiről különféle felkészültségű partnerekkel;
- c) az Egyesült Királyság kutatási és fejlesztési rendszerének alapos ismerete;
- d) a kormány politikájának megértése;
- e) jó kapcsolattartási készség az Egyesült Királyságban és a fogadó országban.

A jelöltet gondosan előkészítik állomáshelyének elfoglalása előtt. A fogadó országról és nyelvről szerzett ismeretek birtokában tárgyalásokat folytat az Egyesült Királyságban azokkal az intézményekkel, amelyek a tanácsadó külföldi tevékenységében érdekelve lesznek. A tárgyalások során a tanácsadó lemérheti a számba jöhető tárgykörök fontosságát és prioritását.

A tanácsadó a követség teljes jogú tagjaként tevékenykedik, és közvetlenül a nagykövet irányítása alá tartozik. Általában kis csoport munkáját irányítja, melynek tagjai a tudományos titkár, egy adminisztratív ügyintéző és egy titkárnő.

A tanácsadó fő feladatai:

- a) a tudományos és műszaki eredményekről véleményt ad a nagykövetnek és a követség munkatársainak;
- b) jelzést ad a tudományos–műszaki fejlődésről az Egyesült Királyság hazai szakértői igényeinek és érdeklődésének megfelelően. Ez történhet egy vagy néhány címzettnek szóló vagy akár több ezer példányban sokszorosított átfogó körlevél formájában;
- c) a tudományos és műszaki együttműködés elősegítése, közös projektek kezdeményezése a fogadó ország kutatási tanácsaival és intézményeivel;
- d) a brit technika és tudomány eredményeinek propagálása külföldön;
- e) brit miniszterek, kormánytisztviselők, iparvállalkozók, újságírók látogatásának előkészítése;
- f) kormánytisztviselők és mások látogatásának megszervezése;
- g) reprezentációs kötelezettségek.

A tanácsadó felkészítése hosszú folyamat. Munkájának hatékonysága leginkább a közte és a hazai intézmények között kialakuló kétirányú információáramláson mérhető le.

A tudományos tanácsadó közvetlen kapcsolatban áll a hazai szakminisztériumokkal. Ez azonban nem elegendő ahhoz, hogy átfogó képet kapjon az Egyesült Királyság számára fontos témakörökről. Ezért létrehoztak egy bizottságot 1977-ben, amelynek feladata, hogy jelezze a

prioritásokat a tudományos tanácsadóknak. A tárcaközi bizottság tagjai folyamatosan tájékoztatják a tudományos tanácsadót a változásokról is. Az *Iparügyi Minisztérium Tengerentúli Műszaki Információs Részlege (Department of Industry, Overseas Technical Information Unit)* felelős azért, hogy a tanácsadó minden szükséges tájékoztatást megkapjon az anyaországból. Ennek érdekében ez az intézmény rendszeresen figyelemmel kíséri, kiválogatja és hetenként megküldi a tanácsadónak a vonatkozó jelentéseket, kiadványokat, sajtókiadványokat stb.

A tanácsadó munkájáról különféle csatornákon nyert információkból alkothatnak ítéletet az anyaország szakértői. Közvetlen kérdésekre válaszol a tanácsadó, leveleiről másolatot küld az Iparügyi Minisztérium illetékes részlegének és a tárcaközi bizottság tagjainak. Rövid jelentéseket készít s ezeket körlevelek, bulletinek, szemlék formájában eljuttatják az érdekeltekhez a szaktárcák illetékesei. Néha a tudományos tanácsadó küldetése közben vagy annak lejáta után szemináriumot szervez az anyaországban az állami és a magánszektor képviselői számára.

Ma már a tudományos tanácsadó a *külképviselőkbe beépítve fejt ki tevékenységét*, mely az Egyesült Királyság kutatási és fejlesztési eredményeit döntően befolyásolja. A tanácsadó és az Egyesült Királyság közti információáramlás minőségét továbbra is javítani kell.

/GOODMAN, P.: The UK scientific counsellors at missions abroad = The Information Scientist, 12. köt. 2. sz. 1978. p. 55–65./

(Pröhle Éva)

Munkacsoport az USA nemzeti információs politikájának kialakítására

Az IIA (Information Industry Association = Információs Ipari Szövetség) 1978. szeptemberi philadelphiai konferenciáján *E. Lee*, az Information Handling Services elnöke egy *Task Force 1984* elnevezésű független munkacsoport létrehozását javasolta. A munkacsoport feladata egy konferencia szervezése az ipar, a magánalapítványok és a kormányzat képviselőinek részvételével, a nemzeti információs tevékenység koordinálása tárgyában.

A philadelphiai konferencián a nagy információs vállalatok és kiadók képviselői bíralták a kormányzat információs politikáját. *J. Dionne* (McGrow-Hill Information Systems) szerint jobb, ha a kormány egyáltalán nem avatkozik be az információs piac működésébe. E véleményt többek között *J. Adler* (a Kongresszus Információs Szolgálatától) is osztotta, aki szerint a kormány destruktív mikrokiadási politikát folytat és létező szolgáltatásokat duplikál.